

M.A. Sem.-2 Examination

204

IKS

Time : 2-30 Hours]

May-2025

[Max. Marks : 70

સૂચનાઓ: (1) તમામ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(2) તમામ પ્રશ્નો માટે સમાન ગુણ મળે છે.

1. રામાયણ અને મહાભારતની આજની સમયસરતા વિશે સમીક્ષા કરો. (14)
અથવા
મહાભારતમાં પ્રસ્તુત ભગવદગીતા ના દાર્ષણિક શિક્ષાઓનું વિશ્લેષણ કરો.
2. ગૌતમિ-વ્યાધ સંવાદ કેવી રીતે ક્રિયા (કર્મ), તેના પરિણામો અને પોતાના ફરજોને પૂરી પાડવાની મહત્વતાની સમજૂતી આપે છે? સમજાવો. (14)
અથવા
મહાભારતના વનપર્વમાં યુધિષ્ઠિર-ચક્ષુ સંવાદની તત્ત્વજ્ઞાની મહત્વ પર ચર્ચા કરો.
3. શ્રી રામચંદ્ર આ માનતા હતા કે પુત્રે પિતા દ્વારા આદેશ આપતા કયા કાર્યને કરવું જોઈએ? આયોગ્યકાંડનો ઉદાહરણ આપીને સમજાવો. (14)
અથવા
રામાયણ અને મહાભારતમાં ભાઈઓ વચ્ચેના સંબંધોની તુલના કરો.
4. રામાયણમાં સ્ત્રી પાત્રોની છબીનો મૂલ્યાંકન કરો, જેમાં તેમના ભૂમિકા, સત્તા અને વાર્તામાં તેમના મહત્વ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરો. (14)
અથવા
રામાયણ અને મહાભારત બંનેમાં સ્ત્રીવિમર્શ (સ્ત્રીઓ પર ચર્ચા) ના વિષય પર સમીક્ષા સાથે ચર્ચા કરો.
5. નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ 7 પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. (2 X 7 = 14)
  - a) મહાભારતનો કયા પર્વમાં ભગવદગીતા છે?
    - A) સભાપર્વ B) વનપર્વ C) ભીષ્મપર્વ D) આદી પર્વ
  - b) ભીષ્મે યુધિષ્ઠિરને તેના બાણોના બેડ પરથી કઈ સલાહ આપી?
    - A) લશ્કરી રણનીતિ B) રાજાની ફરજ અને શાસનના સિદ્ધાંતો C) યજ્ઞ-દાન D) મહેલની રચનામાં માર્ગદર્શન
  - c) સીતાનો અગ્નિ પરીક્ષા (અગ્નિ પરીક્ષા) એ કઈ જ પ્રકાર છે:
    - A) ઉત્સવ B) રાજકીય બગાવત C) સ્ત્રીવિમર્શ અથવા સ્ત્રીઓની ગૌરવ પર ચર્ચા D) ધાર્મિક સજા
  - d) નીચેનામાંથી કઈ મહિલા રામાયણમાં શ્રદ્ધા અને આધ્યાત્મિક શક્તિ માટે જાણીતી છે?
    - A) સુપરણખા B) અનુસૂયા C) કૈકેયી D) ત્રિજાતા
  - e) રામાયણની કઈ મહિલા 14 વર્ષના બનીવાની અવધિમાં પૂર્ણ રીતે જાગૃત રહી હતી?
    - A) સિતા B) તારા C) ઉર્મિલા D) મંડોદરી
  - f) મહાભારતમાં કુંતીની ભૂમિકા શું હતી?
    - A) એક નિષ્ક્રિય દર્શક B) એક રાણી જેના પર કઈ સત્તા નહોતી C) રાજકીય અને ભાવનાત્મક રીતે મહત્વપૂર્ણ પાત્ર D) એક લઘુ પાત્ર
  - g) રામાયણમાં વાળી ની પત્ની તારા માટે જાણીતી છે:

(P.T.O)

- A) તેની કાવ્યપ્રતિભા B) તેની વિધિ અને રાજકીય કુશળતા C) તેનો ગુસ્સો D) તેની ભંગાર ક્ષમતા
- h) મહાભારતમાં દ્રૌપદીનો પાત્ર પ્રાચીન ભારતીય સાહિત્યમાં સ્ત્રીત્વના પરંપરાગત ખ્યાલોને કેવી રીતે પડકાર આપે છે?
- A) દરેક ગંભીર પરિસ્થિતિમાં મૌન રહીને B) તેના પતિઓના અનુકૂળ રહીને C) રાજકીય અને નૈતિક સંઘર્ષોમાં તેની અવાજ મૂકીને D) જાહેર ક્ષેત્રમાંથી સંપૂર્ણપણે પાછી ખેંચાઈને
- i) વિદુરની નીતિમાં રાજકીય શિક્ષાઓ કયા સિદ્ધાંત સાથે સૌથી વધુ સમાન છે?
- A) જવાબદારી વગરના સંપૂર્ણ રાજ્યવ્યવસ્થાવાદ B) ધર્મ અને નૈતિક શાસનમાં આધારિત રાજકીય શાસન C) વિસ્તરણવાદી લશ્કરી રણનીતિ D) આર્થિક નક્કીશક્તિ
- j) રામાયણમાં સીતાનો પ્રતીક છે:
- A) માત્ર સહનશક્તિનું પ્રતીક B) લિંગવાદ વિરુદ્ધ સામાજિક જ્ઞાતિનો પ્રતીક C) રાજકીય મહત્ત્વના પ્રતીક D) લગ્ન નીતિ વિરુદ્ધની બળગણ
- k) ભીષ્મનો યુધિષ્ઠિરને શાસન પર પત્રક તેના અનુસૂચિત કરે છે:
- A) નૈતિક સત્ય અને રાજ્યકૃતિ સાથે સંમિલન B) રાજકીય વિશ્વસનીયતા અંગે કોઈ અવલોકન નહીં C) શ્રદ્ધા અને રાજકીય સિદ્ધાંતો સાથે મનભરતું D) રણનીતિ પર આધારિત
- l) કુંતી અને મંડોદરીના પાત્રો કાવ્ય સાહિત્યમાં સ્ત્રીત્વના વિરુદ્ધ દૃષ્ટિકોણ વિશે કેવી રીતે વિભિન્ન છે?
- A) બંને એ સમાન માતૃત્વ ધારણાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે
- B) કુંતી જાહેર જ્ઞાન નું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે, જ્યારે મંડોદરી ખાનગી દુખ અને રાજકીય નિયંત્રણને પ્રતિનિધિત્વ કરે છે
- C) મંડોદરી ચોધ્યા છે, કુંતી નૃત્ય કરતી છે D) બંને પોતાના પાત્રોનાં સાહસિક ધારણાનું પડકાર.

*****

N/300-3

Instructions: (1) Attempt all the questions.
(2) All questions carry equal marks.

1. Critically examine the contemporary relevance of the *Ramayana* and *Mahabharat*. (14)
Or
Analyse the philosophical teachings of the *Bhagavad Gita* as presented in the *Mahabharat*.
2. How does the Gautami-Vyadha dialogue elucidate the principles of action (*karma*), its consequences, and the importance of performing one's duties? Explain. (14)
Or
Discuss the philosophical significance of the Yudhisthira-Yaksha Sambahad in the *Vana Parva* of the *Mahabharat*.
3. What does Sri Ramachandra believe a son should do when commanded (*Adesh*) by his father? Explain with reference to *Ayodhya Kand*. (14)
Or
Compare and contrast the relation between brothers in *Ramayana* and *Mahabharat*.
4. Evaluate the depiction of female characters in the *Ramayana*, focusing on their roles, agency, and significance within the narrative. (14)
Or
Critically discuss the theme of *stree-vimarsha* (discourse on women) in both the *Ramayana* and *Mahabharat*.
5. Give answer of any 7 out of the following questions. 2 X 7 = 14
  - a) Which part of the *Mahabharat* contains the *Bhagavad Gita*?
A) Sabha Parva B) Vana Parva C) Bhishma Parva D) Adi Parva
  - b) What advice did Bhishma give to Yudhisthir from his bed of arrows?
A) Military strategies B) Duties of a king and principles of governance
C) Ritual sacrifices D) How to build palaces
  - c) Sita's trial by fire (*Agni Pariksha*) is an example of:
A) A festival B) Political rebellion C) Stree-vimarsha or discourse on women's dignity D) Religious punishment
  - d) Who among the following is known for her devotion and spiritual strength in *Ramayana*?
A) Surpanakha B) Anusuya C) Kaikeyi D) Trijata
  - e) Which woman from the *Ramayana* remained awake throughout the 14 years of exile?
A) Sita B) Tara C) Urmila D) Mandodari
  - f) What role did Kunti play in the *Mahabharat*?
A) A passive observer B) A queen with no authority C) A politically and emotionally significant figure D) A minor character

(P.T.O)

N300-4

- g) Tara, the wife of Vali in the *Ramayana*, is known for:
A) Her poetry B) Her wisdom and diplomacy C) Her anger D) Her disguise skills
- h) How does the character of Draupadi in the *Mahabharat* challenge traditional notions of femininity in ancient Indian literature?
A) By remaining silent in all critical situations B) By submitting to her husbands without question C) By asserting her voice in political and moral conflicts D) By withdrawing from the public sphere completely
- i) The political teachings in *Vidur-Neeti* most closely align with which of the following principles?
A) Absolute monarchy without accountability B) Moral governance based on dharma and ethical leadership C) Expansionist military strategies D) Economic determinism
- j) The portrayal of Sita in the *Ramayana* serves as:
A) A symbol of passive endurance only B) A critique of patriarchy through symbolic suffering C) A representation of political ambition D) A figure of rebellion against marriage norms
- k) Bhishma's discourse to Yudhishthir on governance reflects:
A) Practical realism devoid of ethical concerns B) The synthesis of morality with statecraft C) A purely ritualistic approach to kingship D) Emphasis on war over diplomacy
- l) In what way do the characters of Kunti and Mandodari provide contrasting perspectives on womanhood in epic literature?
A) Both represent the same maternal ideal
B) Kunti represents public wisdom, while Mandodari symbolizes private grief and political restraint
C) Mandodari is depicted as a warrior, Kunti as a dancer
D) Both challenge the heroic ideals of their sons
-